

**PENGGULUNGAN YB DR. RADZI JIDIN,
TIMBALAN MENTERI HAL EHWAL EKONOMI
PENGGULUNGAN PERBAHASAN BELANJAWAN 2019 DI
PERINGKAT DASAR
PADA 17 DISEMBER 2018
– DEWAN NEGARA, PARLIMEN MALAYSIA**

Bismillahirrahmannirrahim,

Assalamu'alaikum Warrahmatulahi wabarakatuh dan Salam Sejahtera,

Tuan Yang di-Pertua,

1. Belanjawan 2019 membawa tema “Malaysia Wibawa, Ekonomi Dinamik, Rakyat Sejahtera”. Belanjawan ini menekankan 3 fokus utama dengan 12 strategi penting bertujuan memperkukuhkan kedudukan kewangan dan fiskal negara. Kerajaan yakin belanjawan ini akan mengembalikan Malaysia sebagai Harimau Asia yang dikagumi atas pencapaian ekonominya. Tiga fokus tersebut adalah:

- (i) Melaksanakan Reformasi Institusi;
- (ii) Memastikan Kesejahteraan Rakyat; dan
- (iii) Memupuk Budaya Negara Keusahawanan.

2. Kementerian Hal Ehwat Ekonomi, meskipun sebuah Kementerian yang baru, komited untuk menjayakan fokus dan strategi Belanjawan 2019. Penekanan akan terus diberikan oleh Kementerian Hal Ehwat

Ekonomi untuk melaksanakan pembangunan inklusif tanpa meminggirkan mana-mana golongan masyarakat dalam negara.

3. Sepanjang 3 hari perbahasan Belanjawan 2019 dari 11 hingga 13 Disember 2018, seramai 10 orang Ahli-ahli Yang Berhormat telah membangkitkan sebanyak 13 pertanyaan atau isu yang menyentuh bidang tanggungjawab Kementerian Hal Ehwal Ekonomi. Terima kasih saya ucapkan kepada Ahli-ahli Yang Berhormat tersebut. Tuan Yang Dipertua, izinkan saya teruskan dengan jawapan.

PEMBANGUNAN WILAYAH

Tuan Yang di-Pertua,

4. **Yang Berhormat Datuk Haji Yahaya bin Mat Ghani @ Abbas** bertanyakan mengenai rancangan Kerajaan untuk mewujudkan projek pemangkin bagi menjana pertumbuhan ekonomi di negeri-negeri Pantai Timur Semenanjung Malaysia.

5. Untuk makluman Yang Berhormat, Kerajaan Persekutuan akan memberi tumpuan utama terhadap pembangunan di seluruh negara. Tumpuan ini jelas dinyatakan dalam Tonggak Ke-3 Kajian Separuh

Penggal, Rancangan Malaysia Kesebelas (KSP RMKe-11), iaitu Menuju ke arah Pembangunan Wilayah yang Seimbang. Fokus Tonggak Ke-3 KSP RMKe-11 ini adalah untuk merapatkan jurang pembangunan wilayah merentas semua negeri, termasuk di Wilayah Timur.

6. Sehubungan dengan ini, Tonggak Ke-3 KSP RMKe-11 telah mengenalpasti bidang keutamaan dan strategi untuk memastikan pembangunan seimbang antara wilayah dan negeri.

Antaranya ialah di bawah Bidang Keutamaan A: Memperkukuh pembangunan ekonomi wilayah, empat strategi telah dikenalpasti termasuklah memperkukuh dan memperkemas perancangan pembangunan negeri dan wilayah serta memoden dan mempelbagai asas ekonomi.

Bidang Keutamaan B: Merapatkan jurang pembangunan antara bandar dan luar bandar telah menggariskan tiga strategi termasuklah mempertingkatkan infrastruktur luar bandar dan menambah baik hubung kait antara bandar dan luar bandar.

Bagi Bidang Keutamaan C pula iaitu Mempercepat pembangunan di Sabah dan Sarawak pula, antara strategi yang akan dilaksanakan adalah mempergiat pertumbuhan ekonomi dan perancangan pembangunan dan mempertingkatkan infrastruktur untuk menambah baik ketersambungan di kedua-dua negeri tersebut.

7. Dalam tempoh dua tahun terakhir RMKe-11, peruntukan pembangunan telah disediakan oleh Kerajaan untuk diagih dengan lebih baik, dengan keutamaan diberi kepada 6 negeri yang kurang membangun. Enam negeri tersebut meliputi negeri Kelantan dan Terengganu di kawasan wilayah Timur. Di bawah *Rolling Plan 4* RMKe-11, iaitu peruntukan pembangunan 2019, negeri Pahang, Kelantan dan Terengganu telah pun diperuntukkan sejumlah RM4.8 bilion atau 8.7% daripada jumlah peruntukan pembangunan negara. Ini bagi melaksanakan 120 projek baharu dan 685 projek sambungan. Daripada jumlah peruntukan pembangunan tersebut, sejumlah RM2.7 bilion (56.3%) diperuntukkan untuk tujuan pembangunan sektor ekonomi, RM1.7 bilion (36.1%) untuk sektor sosial, RM250 juta (5.2%) untuk sektor keselamatan dan RM89 juta (1.9%) untuk sektor pentadbiran.

Sektor Ekonomi: Projek-projek yang melibatkan pemeliharaan dan pengawalan alam sekitar; pengangkutan; penyelidikan dan pembangunan; perdagangan dan perindustrian; pertanian dan tenaga serta kemudahan awam (termasuk bekalan air, elektrik dan rancangan saliran).

Sektor Keselamatan: Termasuk projek melibatkan keselamatan dalam negeri (dadah, imigresen, pendaftaran dan pertahanan awam) serta aspek pertahanan.

Sektor Pentadbiran: Pembaikan dan pengubahsuaian serta perkhidmatan am (bangunan dan kelengkapan, pembelian tanah dan perkhidmatan komputer).

Sektor Sosial: Kebajikan masyarakat, perpaduan negara dan orang asli; kebudayaan, belia dan sukan serta pelajaran dan latihan.

8. Selain daripada projek pembangunan yang dilaksanakan oleh kementerian-kementerian, salah satu daripada mekanisme pembangunan wilayah adalah melalui pelaksanaan projek pembangunan oleh Majlis Pembangunan Wilayah Ekonomi Pantai Timur (ECERDC). Untuk makluman Yang Berhormat, sehingga Disember 2018, sebanyak 133 projek dan program Kerajaan Persekutuan telah diluluskan di bawah RMKe-9, RMKe-10 dan RMKe-11 untuk pelaksanaan di Wilayah Ekonomi Pantai Timur (ECER). Projek-projek strategik yang menjadi fokus pembangunan di ECER merangkumi sektor pelancongan, pembuatan, perniagaan tani, pembangunan modal insan dan pembinaan infrastruktur.

9. Beberapa projek berimpak tinggi atau projek pemangkin sedang dilaksanakan oleh kerajaan di wilayah Timur melalui ECERDC. Antara projek sedang dilaksanakan di negeri Pahang adalah pembangunan Bandar Pelabuhan Kuantan, Projek Perluasan Pelabuhan Kuantan serta Projek Sistem Bekalan Air dan Loji Rawatan Air di Ganchong, Pahang.

10. Bagi negeri Terengganu pula, projek sedia ada meliputi Taman Industri Biopolimer Kertih, pembangunan Pusat Bandar Kuala Terengganu (KTCC) dan projek Pembinaan Jalan dari Lapangan Terbang Kuala Terengganu ke KTCC.

11. Manakala bagi negeri Kelantan, projek pembangunan yang dalam pelaksanaan adalah Taman Industri Halal Pasir Mas, Taman Industri Tok Bali dan projek Agropolitan Kelantan Selatan.

12. Jumlah pelaburan swasta yang diterima oleh ECERDC sejak tahun 2008 sehingga Disember 2017 adalah sebanyak RM111.6 bilion, iaitu melebihi sasaran awal RM110 bilion untuk dicapai pada tahun 2020. Daripada jumlah ini, RM54.3 bilion adalah pelaburan yang direalisasikan. Pelaburan ini dijangka akan terus meningkat di mana tambahan RM70 bilion disasar untuk dicapai pada tahun 2025. Melalui pelaburan ini, sebanyak 149,400 peluang pekerjaan telah dijana sepanjang tahun 2008 hingga 2017. Dengan adanya sasaran baharu pelaburan, penjanaan peluang pekerjaan dijangka akan terus meningkat dengan tambahan 120,000 lagi peluang pekerjaan pada tahun 2025. Peningkatan ini akan memberi kesan berganda yang lebih besar kepada pertumbuhan ekonomi di wilayah timur dengan mengambil kira

keseluruhan projek pembangunan termasuk yang dilaksanakan oleh kementerian-kementerian.

Tuan Yang di-Pertua,

13. **Yang Berhormat Datuk Ir. Yong Wui Chung** memohon penjelasan sama ada peruntukan kepada negeri Sabah dapat memberi impak kepada pertumbuhan ekonomi negeri Sabah secara keseluruhannya.

14. Di bawah *Rolling Plan 4* RMKe-11, untuk tahun 2019, negeri Sabah telahpun diperuntukkan sejumlah RM5.01 bilion atau 9.2% daripada jumlah keseluruhan peruntukan pembangunan negara. Ini adalah bagi melaksanakan 119 projek baharu dan 519 projek sambungan. Projek sambungan ini merujuk kepada projek-projek telah diluluskan pada tahun-tahun sebelumnya yang sedang dalam pelaksanaan. Daripada jumlah peruntukan pembangunan tersebut, sebanyak RM3.75 bilion (74.7%) diperuntukkan bagi tujuan pembangunan sektor ekonomi, RM848 juta (16.9%) untuk sektor sosial, RM372 juta (7.4%) untuk sektor keselamatan dan RM47 juta (0.9%) untuk sektor pentadbiran.

15. Antara projek berimpak tinggi yang sedang dilaksanakan bagi pembangunan negeri Sabah dengan menggunakan peruntukan tersebut adalah projek Kelompok Industri Berasaskan Kelapa Sawit (*Palm Oil Industrial Cluster*) di Sandakan dan Lahad Datu, pembinaan blok dan kompleks 50 inkubator di Sabah Agro-Industrial Presinct (SAIP) di Papar dan pembesaran pelabuhan kontena Sepanggar Bay. Pelaksanaan projek ini dijangka akan menjadi pemangkin kepada perkembangan industri pembuatan dan pertanian di negeri Sabah.

Kos Projek:

- Projek Kelompok Industri Berasaskan Kelapa Sawit (POIC) Sandakan: RM96.6 juta
- POIC Lahad Datu: RM618.0 juta
- Pembinaan blok dan kompleks 50 inkubator di Sabah Agro-Industrial Presinct (SAIP) Papar: RM94.0 juta
- Pembesaran pelabuhan kontena Sepanggar Bay: RM1.0 bilion

16. Projek-projek ini diyakini akan dapat menarik pelaburan berkualiti dengan tumpuan kepada industri yang berasaskan nilai ditambah yang tinggi, teknologi termaju dan inovasi serta berintensif pengetahuan.

Tuan Yang di-Pertua,

17. **Yang Berhormat Dr. Nuing Jeluing** memohon penjelasan mengenai kos tersembunyi yang harus dibayar oleh kerajaan seperti penalti atau pampasan dengan penangguhan pelaksanaan Projek Kereta Api Berkelajuan Tinggi (HSR) Kuala Lumpur-Singapura.

18. Seperti mana Ahli Yang Berhormat maklum, Projek Keretapi Berkelajuan Tinggi Kuala Lumpur - Singapura telah dipersetujui untuk ditangguhkan sehingga 31 Mei 2020. Projek ini ditangguhkan kerana ianya melibatkan komitmen kewangan Kerajaan yang tinggi dan kedudukan kewangan negara pada masa ini tidak mengizinkan.

19. Kos yang terlibat dalam tempoh penangguhan projek adalah kos *abortive* berjumlah SGD15,026,491 (lima belas juta dua puluh enam ribu empat ratus sembilan puluh satu Dollar Singapura) yang perlu dibayar oleh Kerajaan Malaysia kepada Kerajaan Republik Singapura. Kos ini hendaklah dijelaskan selewat-lewatnya pada 31 Januari 2019. Pembayaran tersebut adalah bagi menampung kos yang telah dibelanjakan oleh pihak Singapura bagi kerja-kerja yang telah dijalankan seperti kerja-kerja pemindahan utiliti dan kerja-kerja tanah.

1. Projek-projek lain seperti Projek ECRL, Projek *Multi-Purpose Pipeline*, Projek *Trans-Sabah Gas Pipeline* (TSGP), Projek MRT3 dan Projek LRT3 adalah di bawah bidang kuasa Kementerian Kewangan.
2. Sekiranya berlaku penamatan, jumlah yang dipersetujui akan dibayar oleh Kerajaan Malaysia adalah sebanyak SGD99,985,671 (sembilan puluh sembilan juta sembilan ratus lapan puluh lima ribu enam ratus tujuh puluh satu Dollar Singapura).

ISU PROJEK-PROJEK DALAM BELANJAWAN

Tuan Yang di-Pertua,

20. **Yang Berhormat Puan Asmak binti Husin** bertanyakan projek-projek yang akan dilaksanakan atau ditangguhkan di Kelantan.

21. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, bagi *Rolling Plan* Keempat (RP4) Rancangan Malaysia Kesebelas (RMKe-11), iaitu bagi tahun 2019, sebanyak 253 projek di negeri Kelantan telah diluluskan dengan kos sebanyak RM1.376 bilion dan dilaksanakan oleh pelbagai kementerian.

22. Merujuk kepada isu penangguhan bagi tahun 2018, sebanyak 8 projek yang diluluskan bernilai RM50 juta dan ke atas dengan kos sebanyak RM1.787 bilion telah ditangguhkan. Projek yang ditangguhkan pelaksanaan ini adalah merupakan projek yang belum dikeluarkan Surat Setuju Terima (SST).

23. Bagi memastikan kesejahteraan dan taraf hidup rakyat terus terpelihara terutamanya di kawasan luar bandar, pelaksanaan projek-projek yang memberikan manfaat terus kepada rakyat iaitu projek-projek yang bersifat mesra rakyat dan berimpak tinggi seperti jalan raya, jambatan, bekalan air, bekalan elektrik, keselamatan, kesihatan, sekolah, rumah ibadat dan sebagainya akan diteruskan.

24. Sehubungan itu, Kerajaan dari semasa ke semasa akan mengadakan semakan semula sama ada meneruskan, menangguh dan membatalkan pelaksanaan sesuatu projek di bawah Belanja Pembangunan berdasarkan keperluan, keutamaan pelaksanaan dan kemampuan kewangan Kerajaan pada masa akan datang.

Tuan Yang di-Pertua,

25. Yang **Berhormat Datuk Lim Pay Hen** memohon pencerahan mengapa peruntukan bagi projek khas diasingkan dengan dua jumlah peruntukan yang berbeza di bawah Jabatan Perdana Menteri dan Kementerian Hal Ehwal Ekonomi.

26. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, Projek Khas di bawah Kementerian Hal Ehwal Ekonomi ialah peruntukan bagi membiayai program-program di luar jangka dan tiada dalam perancangan asal kementerian termasuklah apabila berlakunya bencana, gempa bumi, banjir dan sebagainya.

27. Manakala Projek Khas di bawah Jabatan Perdana Menteri pula bertujuan membiayai projek-projek kecil mesra rakyat yang dilaksanakan oleh Unit Penyelarasan Pelaksanaan (ICU), Jabatan Perdana Menteri seperti pembinaan masjid, dewan, infrastruktur asas dan utiliti awam, tertakluk kepada budi bicara Jabatan Perdana Menteri.

TAMAN INDUSTRI HALAL

Tuan Yang di-Pertua,

28. **Yang Berhormat Puan Asmak binti Husin** meminta penjelasan jumlah yang telah dibelanjakan untuk membangunkan kesemua 14 Taman Industri Halal dan fokus Kerajaan bagi tahun 2019.

29. Kerajaan (pada tahun 2006) telah memperuntukkan dana pembangunan sebanyak RM150 juta bagi melaksanakan Projek Pembangunan Taman Industri Halal. Projek ini adalah salah satu usaha peringkat nasional dalam menjadikan Malaysia sebagai Hab Halal Global. Pada peringkat awal, fokusnya adalah kepada pembangunan kawasan-kawasan perindustrian di 5 buah negeri iaitu Kedah, Perlis, Terengganu, Pahang dan Kelantan. Projek ini adalah merupakan projek usahasama antara Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri.

30. Sehingga Disember 2017, sebanyak 14 buah Taman Industri Halal berstatus HALMAS telah diwujudkan dengan jumlah pelaburan sebanyak RM13.27 bilion. Status HALMAS membolehkan syarikat-syarikat yang beroperasi di Taman Industri Halal mendapatkan pengecualian cukai selama 10 tahun. Sebanyak 228 buah syarikat yang

terdiri daripada 44 buah syarikat multinasional dan 184 buah syarikat PKS tempatan sedang menjalankan operasi di taman-taman tersebut. Selain daripada itu, sehingga kini sebanyak 12,766 peluang pekerjaan telah diwujudkan bagi penduduk tempatan.

31. Untuk makluman Yang Berhormat, fokus Kerajaan bagi tahun 2019 adalah untuk menggalakkan pelaburan di kesemua Taman Industri Halal yang berstatus HALMAS tersebut. Usaha ini akan dilakukan bersama dengan Kerajaan Negeri yang terlibat.

ISU FELDA

Tuan Yang di-Pertua,

32. **Yang Berhormat Tuan Ismail bin Yusop** menyentuh tentang kelewatan bayaran pendahuluan hasil kepada peneroka.

33. FELDA mengambil berat berkaitan bayaran kepada peneroka terutamanya yang melibatkan hasil jualan tanaman. Pembayaran ini secara majoritinya dibuat sebulan sekali iaitu pada minggu ketiga selepas hasil sesuatu bulan dimuktamadkan. Ianya dikenali sebagai bayaran Paysheet Bulanan. Walaubagaimanapun, untuk membantu

peneroka yang memerlukan bayaran secara mingguan, FELDA juga ada membuat bayaran pendahuluan mingguan yang dikenali sebagai pendahuluan tunai. Terdapat hampir 30% peneroka yang memilih untuk mendapatkan bayaran pendahuluan tunai ini dan kebanyakan mereka terdiri daripada peneroka yang mengurus kebun sendiri.

34. FELDA menghadapi kekangan tunai yang kritikal buat masa ini. Oleh itu, bayaran pendahuluan tunai bagi bulan November tidak dapat dibayar pada hujung bulan tersebut. Walaubagaimanapun, bayaran pendahuluan tunai ini akan dibayar bersekali dengan bayaran paysheet hasil November pada minggu ini (minggu ketiga Disember 2018).

35. Pengurusan Felda amat memahami kesukaran yang dihadapi oleh peneroka. Oleh yang demikian, pengurusan FELDA sedang berusaha sedaya upaya agar masalah ini diselesaikan dengan kadar segera.

36. **Yang Berhormat Dato' Zahari bin Sarip** pula bertanyakan status dana khas kerajaan bagi bantuan kewangan dan pinjaman kepada anak-anak FELDA untuk meneruskan pengajian tinggi di peringkat sijil, diploma dan ijazah serta cadangan pembinaan Rumah Generasi Kedua FELDA dan Pinjaman Membaiki Rumah.

37. **Yang Berhormat Datuk Haji Yahaya bin Mat Ghani @ Abbas, Yang Berhormat Dato' Zahari bin Sarip dan Yang Berhormat Tuan Ismail bin Yusop** telah membangkitkan isu pembayaran wang sara hidup peneroka FELDA yang dikatakan agak lewat berbanding sebelum ini.

38. Untuk maklumat Ahli yang terhormat, Kerajaan telah menyediakan sejumlah peruntukan untuk meningkatkan kesejahteraan peneroka di rancangan FELDA. Pada tahun 2018, RM195 juta telah diperuntukkan dan ianya meningkat kepada RM295 juta pada tahun 2019. Peruntukan ini terdiri daripada RM160 juta untuk bekalan air, RM100 juta untuk menaik taraf jalan dan RM35 juta untuk membina dan naik taraf bangunan serta projek pemasangan lampu jalan.

39. Berkenaan dengan bantuan pinjaman pendidikan kepada anak-anak FELDA dan pembinaan Rumah Generasi Kedua FELDA(PGBF), ianya bergantung kepada kewangan FELDA kerana melibatkan nilai yang agak besar. Sebagai contoh bagi menyiapkan pelan asal PGBF, FELDA memerlukan peruntukan sebanyak RM950juta.

40. Kebelakangan ini wujud kelewatan dalam membuat bayaran pinjaman sara hidup dan juga pendahuluan hasil peneroka. Perkara ini disebabkan kekangan pada aliran tunai FELDA. Anggaran peruntukan untuk pinjaman sara hidup dan pendahuluan hasil adalah sebanyak RM500juta setahun untuk 38ribu peneroka. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, aliran tunai FELDA berada pada tahap amat kritikal. Sewaktu Pakatan Harapan mengambilalih kerajaan, kita dapati tunai dalam akaun FELDA hampir kosong dan pinjaman FELDA melebihi RM8 Bilion. Penurunan harga komoditi (sawit dan getah), peningkatan kos pengurusan dan kutipan bayaran kembali pinjaman peneroka yang rendah menambah lagi tekanan kepada aliran tunai FELDA.

41. **Yang Berhormat Dato' Haji Husain bin Awang** membangkitkan isu mengenai penganjuran aman oleh pertubuhan bukan kerajaan (NGO), GENERASI bersama-sama peneroka Felda di perkarangan Parlimen pada 11 Disember 2018. Memorandum tersebut antara lain turut menyentuh mengenai hutang peneroka.

42. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, Kementerian Hal Ehwal Ekonomi mengambil maklum akan memorandum tersebut. Hutang peneroka dikategorikan kepada tiga kategori iaitu **hutang Pembangunan Kebun** (terdiri daripada hutang Pembangunan Asal dan

Pembangunan Tanam Semula), **hutang Sosio Ekonomi** (terdiri daripada hutang Pinjaman Pembesaran Rumah, Pinjaman Saham FGV, Skim Insentif Usahawan, Pinjaman Pelajaran Tinggi dan Pinjaman Komputer) dan **hutang Baja**.

43. Semua hutang peneroka yang berkaitan bagi ketiga-tiga kategori ini dirumuskan dalam satu rumusan penyata hutang yang dikenali sebagai E-Penyata. Sekiranya peneroka mengambil semua kemudahan hutang berkenaan, peneroka akan mendapati bahawa hutang mereka boleh mencecah sehingga RM150,000. Berdasarkan rekod FELDA, kumpulan ini hanya dalam lingkungan 20% daripada keseluruhan peneroka FELDA.

44. Hutang Pinjaman Pembangunan Tanam Semula atau hutang Pembangunan Kebun adalah penyumbang terbesar hutang peneroka iaitu kira-kira 73%. Majoriti peneroka memerlukan bantuan FELDA untuk menanam semula disebabkan kekangan kewangan, kemahiran dan tenaga. Namun, tidak dinafikan terdapat juga sebahagian kecil peneroka yang berkemampuan untuk membuat penanaman semula dengan dana mereka sendiri.

45. Peneroka yang memilih untuk menanam semula dengan bantuan FELDA akan menyebabkan mereka berhutang kembali dengan FELDA. Di samping kos menanam semula dan kos penjagaan kebun, peneroka juga diberi pinjaman sara hidup dan pinjaman pendahuluan hasil bagi membiayai perbelanjaan harian semasa tempoh tanam semula ini. Setelah tanaman mengeluarkan hasil dan telah dimuktamadkan jumlah hutang tanam semula, peneroka akan membuat bayaran kembali hutang tersebut sehinggalah selesai sebelum tempoh tanam semula yang berikutnya.

46. **Yang Berhormat Ir. Md. Nasir bin Hashim** membangkitkan tentang perusahaan kecil dan sederhana di kawasan FELDA.

47. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, FELDA sentiasa menggalakkan penyertaan komuniti peneroka dalam bidang keusahawanan bagi menjana sumber pendapatan tambahan peneroka. Sehubungan ini, FELDA juga sentiasa memberi khidmat nasihat dan bimbingan keusahawanan kepada peneroka yang ingin menjadi usahawan.

48. Sehingga November 2018, terdapat seramai 15,744 usahawan di kalangan komuniti peneroka sedang menjalankan aktiviti keusahawanan di rancangan-rancangan FELDA. Antara bidang keusahawanan yang diceburi meliputi bidang perkhidmatan, perniagaan, ternakan, perusahaan, kraf, tanaman dan akuakultur.

49. Selaras dengan usaha membangunkan usahawan di kalangan komuniti peneroka, Pinjaman Skim Insentif Usahawan FELDA (SIUF) diwujudkan pada tahun 2003 sehingga tahun 2014.

50. Walau bagaimanapun, selepas tahun 2014, peranan FELDA dalam aspek pembangunan usahawan di kalangan peneroka lebih tertumpu kepada menawarkan khidmat nasihat dan bimbingan keusahawanan. FELDA juga melaksanakan program kursus dan latihan keusahawanan dengan kerjasama agensi-agensi dan pihak yang mempunyai kepakaran dalam bidang berkaitan.

51. Bagi usahawan yang ingin mendapatkan dana pinjaman, FELDA membantu dalam memberi pandangan dan nasihat untuk mendapatkan dana melalui agensi-agensi berkaitan.

ISU BERKAITAN PETRONAS

Tuan Yang di-Pertua,

52. **Tuan Adrian Banie Lasimbang** membangkitkan isu kuota dan penglibatan kontraktor dari Sabah dalam projek besar PETRONAS yang telah dilaksanakan di Sabah.

53. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, penglibatan syarikat-syarikat atau *vendors* dari Sabah dalam industri minyak dan gas setakat suku kedua 2018 adalah sebanyak 206 vendor. Vendor-vendor ini berdaftar dengan Petroliam Nasional Berhad (PETRONAS) dan melaksanakan projek-projek PETRONAS.

54. Selain daripada penganugerahan kontrak dan kerja, PETRONAS turut terlibat secara langsung dalam pelbagai usaha pemerksaan daya saing vendor tempatan melalui Program Pembangunan Vendor atau *Vendor Development Program* (VDP) sejak 1993. VDP adalah bertujuan untuk melahirkan lebih ramai vendor-vendor tempatan yang berkeupayaan dan kompeten. Buat masa ini, terdapat 9 vendor Sabah yang telah dipilih untuk menyertai program VDP.

55. **Yang Berhormat Datuk Ir. Yong Wui Chung** membangkitkan mengenai isu pembayaran tunai hasil petroleum bagi negeri Sabah yang masih belum selesai.

56. Untuk makluman Yang Berhormat, semasa penggulungan perbahasan usul Kajian Separuh Penggal (KSP), Rancangan Malaysia Kesebelas (RMKe-11), saya telah menjelaskan secara mendalam mengenai bayaran tunai (*cash payment*) atau lebih dikenali sebagai royalti minyak.

57. Kerajaan juga telah menubuhkan Jawatankuasa Khas Kabinet yang dianggotai oleh wakil-wakil daripada Semenanjung, Sabah dan Sarawak yang mempunyai kepakaran dalam hal-hal berkaitan bertujuan untuk menyemak dan mengkaji secara adil Perjanjian Malaysia 1963. Jawatankuasa ini akan mengesyorkan kepada Kerajaan langkah yang akan diambil bagi melaksanakan hak-hak dan autonomi Sabah dan Sarawak selaras dengan peruntukan-peruntukan yang terkandung dalam Perlembagaan Persekutuan dan Perjanjian Malaysia 1963. Jawatankuasa ini telah bermesyuarat buat pertama kalinya dengan YAB Perdana Menteri pada pagi ini (17 Disember 2018).

PENUTUP

58. Setakat ini sahaja penjelasan saya Tuan Yang di-Pertua, terhadap perkara yang telah dibangkitkan sepanjang tempoh perbincangan.

59. **Akhir sekali**, saya ingin mengucapkan terima kasih kepada semua Ahli Yang Berhormat yang telah mengemukakan pertanyaan dan membangkitkan isu-isu berkenaan perkara-perkara di bawah Kementerian Hal Ehwal Ekonomi. Kementerian akan mengambil perhatian terhadap pelbagai perkara yang telah dibangkitkan dan dicadangkan oleh Ahli-Ahli Yang Berhormat dan akan terus memberikan perkhidmatan yang terbaik untuk memajukan negara dan meningkatkan kesejahteraan rakyat.

Sekian, terima kasih.

17 Disember 2018
Kementerian Hal Ehwal Ekonomi